

Nordiska genresursrådets verksamhetsberättelse 2004, rev 12.5 2005

1. Sammanfattning av verksamheten med årets viktigaste resultat

Nordiska genresursrådets viktigaste resultat under år 2004 har varit utbyte av erfarenheter kring uppföljningen av ministerbeslutet om rättigheter och tillträde till genetiska resurser nationellt, utbyte av information om pågående nationell verksamhet samt informationsspridning om nordiskt samarbete på området för rättigheter och tillträde till genetiska resurser på Biodiversitetskonventionen sjunde partsmöte i Kuala Lumpur i februari samt på det tionde mötet för Kommissionen för genetiska resurser för livsmedel och jordbruk i Rom i november.

Vad gäller ministerbeslutet om rättigheter och tillträde till genetiska resurser har Nordiska genresursrådet under 2004 diskuterat sätt att föra ut budskapet om internationella regelverk på genresursområdet till nordiska användare av genetiska resurser. På samma gång har Nordiska genresursrådet tillsammans med Nordiska ministerrådets sekretariat samt de nordiska genbankerna verkställt en stor internationell informationsinsats. Två side events har hållits på CBD och FAO möten där man informerat om ministerbeslutet om rättigheter och tillträde till genetiska resurser, särskilt beslutet om att alla accessioner i Nordiska Genbanken, med undantag för säkerhetskollektioner som hålls av NGB åt andra genbanker, är under gemensam nordisk förvaltning och offentligt tillgängliga.

De nordiska länderna har under 2004 ratificerat FAOs internationella traktat för växtgenetiska resurser för jordbruk och livsmedel. Nordiska genresursrådet har även diskuterat de nationella programmen som grundats för växt- och husdjursgenetiska resurser samt utbytt information och erfarenheter om arbetet i de nationella genresursråden.

Ett expertseminarium om hur fiske på kommersiellt viktiga arter påverkar dessas genetiska diversitet har arrangerats i oktober 2004 och uppföljningen av rekommendationerna från detta är en del av NGRs arbetsprogram för 2005.

Nordiska genresursrådet har hållit en substansdiskussion om GMO fisk för att utreda kommande behov av nordiska åtgärder på området. Utveckling av genmodifiering av fisk blir allt mer aktuell. Sedan mitten av 1980-talet när man lyckades framställa de första genmodifierade fiskarna, har nu flera olika typer framställts. Vissa typer ger exempelvis högre tillväxt, andra typer innebär att fisken kan producera läkemedel och en tredje innebär att fisken t.o.m. kan bli fluorescerande på beställning. Andra områden kan vara att utveckla sterila eller mer sjukdomsresistenta arter, arter med förbättrad tolerans mot kyla och föroreningar eller arter med högre proteininnehåll. Sammantaget har forskare hittills genmodificerat ett femtontal fiskarter, bl. a arter av karp, laxfisk, mal och gädda.

En kartläggning av indikatorer för genetiska resurser har sammanställts och uppföljningen av denna kommer att ske under 2005. Verksamheten är en uppföljning på rekommendationerna i BU-strategins indikatorrapport.

På området för informations- och kunskapsspridning har Nordiska genresursrådet i tillägg till ovannämnda internationella informationsspridningsprojekt deltagit i arbetet för en Nordisk kommunikationsstrategi för bärkraftig förvaltning av genetiska resurser. Strategin godkändes sommaren 2004. En manual med information om hur implementera Biodiversitetskonventionens Bonn riktlinjer har påbörjats och torde färdigställas i början av 2005.

Dessutom har Nordiska genresursrådet under året aktivt bidragit till utvärderingarna av handlingsprogrammet för jord- och skogsbruk, miljöhandlingsprogrammet samt strategin för genetiska resurser samt bidragit till utfomande av nordiska styrdokument för inkommande period 2005 – 2008.

2. Implementering av miljöhandlingsprogrammet, Nordiska miljöhandlingsprogrammet samt strategin för bevarande av genetiska resurser i Norden 2001 – 2004

Nedan följer en beskrivning av utredningar och annan verksamhet som Nordiska genresursrådet har företagit under 2004. För verksamheternas koppling till målsättningarna i relevanta nordiska styrdokument, se påföljande matris.

Uppföljningen av ministerbeslutet om rättigheter och tillträde till genetiska resurser. För en beskrivning av projektet se avsnitt 3 nedan om internationella aktiviteter.

Substansdiskussion om GMO – fisk. Utvecklingen av GMO är en fråga som berör ett flertal sektorer där utvecklingen av genmodifierade grödor har kommit längst medan forskning och utvecklingen av genmodifierad fisk (Transgenic Fish) och genmodifierade husdjur ligger långt efter. Men utveckling av genmodifiering av fisk blir allt mer aktuell. Sedan mitten av 1980-talet när man lyckades framställa de första genmodifierade fiskarna, har nu flera olika typer framställts. Vissa typer ger exempelvis högre tillväxt, andra typer innebär att fisken kan producera läkemedel och en tredje innebär att fisken t.o.m. kan bli fluorescerande på beställning. Andra områden kan vara att utveckla sterila eller mer sjukdomsresistenta arter, arter med förbättrad tolerans mot kyla och föroreningar eller arter med högre proteininnehåll. Sammantaget har forskare hittills genmodificerat ett femtontal fiskarter, bl. a arter av karp, laxfisk, mal och gädda. Nordiska genresursrådet kommer att under 2005 utreda huruvida detta tema vore lämpat för ett tvärspektoriellt samarbete, ev. seminarium, tillsammans med NEF och ÄK-Livs.

Ett **expertseminarium om hur fiske på kommersiellt viktiga arter påverkar** dessas genetiska diversitet har arrangerats i oktober och uppföljningen av rekommendationerna från detta är en del av NGRs arbetsprogram för 2005. Nordiska genresursrådet kommer att vara i kontakt med MiFi och NEF angående uppföljningen av rekommendationerna i rapporten.

En kartläggning av indikatorer för genetiska resurser har sammanställts och uppföljningen av denna kommer att ske under 2005. Kartläggningen kommer att utgöra ett nödvändigt underlag för arbetet med att utveckla indikatorer för att komplettera och utveckla det nordiska indikatorsettet med. I rapporten **Bæredygtig udvikling, når vi målet? Et nordisk indikatorsæt** (ANP 2002:736) har sektorerna indikerat att genresurser för jord- och skogsbruk är ett område man gärna ville arbeta vidare med.

Matris över verksamheten i relation till målsättningarna i relevanta nordiska styrdokument.

Nordiska genresursrådets verksamhet 2004 • Internationell informationsspridning om rättigheter och tillträde till genetiska resurser • Substansdiskussion om GMO fisk • Bioteknologiseminarium augusti 2004 • Workshop om genetiska resurser augusti 2004 • Expertseminarium om hur fiske på kommersiellt viktiga arter påverkar dessas genetiska diversitet	Nordiska målsättningar Nordisk strategi för hållbar utveckling Kap.3: Biologisk mångfald och genetiska resurser – natur och kulturmiljö • att stärka den nordiska insatsen i internationella processer och förhandlingar • försiktighetsprincipen Kap 3.4: Säkra den biologiska mångfalden i förbindelse med utsättning av genmodifierade organismer Kap 11.8: Utveckling av samarbetet rörande havets levande resurser i NMR
• Internationell informationsspridning om rättigheter och tillträde till genetiska resurser • Substansdiskussion om GMO fisk • Bioteknologiseminarium augusti 2004 • Workshop om genetiska resurser augusti 2004 • Kommunikationsstrategin för bärkraftig förvaltning av genetiska resurser	Nordiska miljöhandlingsprogrammet 2001 – 2004 Kap. 4.1. Biologisk mångfald och genetiska resurser • att aktivt stärka internationella processer och förhandlingar på naturområdet för att säkra en biologisk mångfald • att spridning av människoskapta organismer och organismer som inte hör naturligt hemma i ekosystemet, inte skadar eller begränsar ekosystemets funktion Kap 4.2: Tvärsektoriella samarbetsområden: Jordbruk • att främja den biologiska mångfalden i förbindelse med praktiskt jordbruk och rendrift samt att säkra de nordiska ländernas kulturmiljövärden • Att begränsa riskerna för miljö och hälsa vid användning av genetiskt modifierade organismer Kap 4.3 Information och upplysning • Att öka kunskapen till det nordiska samarbetet och effektivisera användningen av resultaten i de nordiska länderna

• Internationell informationsspridning om rättigheter och tillträde till genetiska resurser • Kommunikationsstrategin för bärkraftig förvaltning av genetiska resurser • Bioteknologiseminarium augusti 2004 • Workshop om genetiska resurser augusti 2004	Strategi för bevarande av genetiska resurser i Norden 2001 – 2004 Kap.3.4 Juridiska frågor; 3.5 Utbildning 3.6: Information Tvärsektoriella aspekter
---	---

2. Nordiska genresursrådets konkreta bidrag till nordiska ämbetsmannakommitté- och ministermöten

Nordiska genresursrådet bidrog till arrangemanget av det bioteknologiseminarium som arrangerades i samband med sommarens ministerrådsmöte (fiskeri-, jord- och skogsbruk samt livsmedel). Seminariet hölls 10 – 12 augusti och ministerrådsmötet 12 – 15 augusti 2004 i Akureyri, Island. Seminariet synliggjorde aktuella frågeställningar, trender och utvecklingsmöjligheter samt aktuella forskningsteman på området.

I samband med ministermötet arrangerades en specifik workshop om genetiska resurser med inlägg om värdet av ett tillpassat växtmaterial, husdjursgenetisk diversitet som en framtida resurs, nordiskt lantbruk i en postgenom tid samt behovet av genbanker i ljuset av den nya bioteknologin.

3. Nordiska genresursrådets konkreta bidrag till internationella förhandlingar

Nordiska genresursrådet har under år 2004 satsat stort på internationellt samarbete, genom att på ett mycket synligt sett presentera nordiskt genresurssamarbete på internationella möten. Presentationstillfällen (side-events) samt utställningar har under det senaste året hållits på det sjunde partsmötet till biodiversitetskonventionen i Kuala Lumpur i Malaysia 9-20 februari 2004 samt på mötet för FAO:s kommission för genetiska resurser för livsmedel och jordbruk i Rom 8-12 november 2004.

Side eventet som hölls den 11 februari 2004 på COP – 7 motsvarade de höga förväntningar som ställts. I tillägg till den nordiska informationsdelen om nordiskt samarbete generellt och ministerdeklarationen om tillgång och rättigheter till genetiska resurser hade även EU kommissionen beretts möjlighet att presentera sina aktiviteter på området för tillträde till genetiska resurser och rättfärdig fördelning av nyttan från dessa, mer specifikt den kommunikation de berett om uppföljningen av de s.k.Bonn riktlinjerna. Det nordiska side-event attraherade ett 100 tal deltagare från ett brett spektrum av länder jämte representanter för de större medborgar- och intresseorganisationerna.

Bakgrundsmaterialet som delades ut på side-eventet omfattade bl.a. rapporten om "Access and Rights to Genetic Resources" NORD 16/2003; ministerdeklarationen om rättigheter och tillträde till genetiska resurser samt allmänna faktablad om Nordiska ministerrådets verksamhet, jämte tygkassar och pennor

Side – eventet den 9 november under CGRFA 10 omfattade förutom presentationen av projektet om rättigheter och tillträde till genetiska resurser även en presentation av det norska initiativet om en internationell genbank på Svalbard. Uppslutningen på side-eventet var stor, ett drygt hundratal experter deltog, inklusive delegationsmedlemmar samt representanter för internationella mellanstatliga och medborgarorganisationer. Flere ledande förhandlare, högt uppsatta tjänstemän från nationella, regionala samt internationella instanser fanns på plats. Båda delarna av programmet väckte livlig diskussion och den feedback vi fått efterpå har varit odelat positiv. Deltagarna har konstaterat att arrangemangen varit väl förberedda och genomförda och förmedlat ett klart budskap om Norden som en aktiv samarbetspartner i genresursfrågor; bl.a. genbanken i SADCC området samt Nordens aktiva, pådrivande roll i internationella förhandlingar är goda exempel på detta. Speciellt u-länderna har uttryckt ett stort intresse för den nordiska regionala organisationsmodellen för genresurssamarbete; i vilken ingår nordiska genbanker för växtgenetiska och husdjursgenetiska resurser; ett nordiskt skogsgenetiskt nätverk samt Nordiska genresursrådet som viktiga element.

Från norsk sida har man även uttryckt en stor tillfredsställelse med att få presentera ett det nationella initiativet om ett internationellt frölager på Svalbard. Presentationen på side-eventet säkrade ett positivt mottagande under CGRFA mötet. Flera länder underströk att detta är bara ett av de många viktiga bidrag från Norden till det internationella genresurssamarbetet. Speciellt SADCC länderna framhöll att orsaken till att initiativet föll i så god jord är den mångåriga erfarenhet man har av samarbetet med den Nordiska genbanken och de nordiska länderna

Bakgrundsmaterialet som delades ut på side-eventet var i stort detsamma som under COP – 7 evenemanget.

Slutsats

Responsen på informationsinsatsen har varit mycket positiv. Deltagarna på side-eventen och besökarna på utställningarna har understrukit att det är viktigt att Nordiska ministerrådet når ut med information om all den goda verksamhet som bedrivs på biodiversitetsområdet samt i jord- och skogsbruks-sektorerna mer allmänt samt genetiska resurser mer specifikt.

Modellen att sprida information där man kombinerar en flere dagars utställning med ett side-event har visat sig vara ett lyckat sätt att nå ut med information. Utställningen fungerar både som reklam för side-eventet på samma gång som man kan följa upp på responsen efteråt.

Nordiska genresursrådet understryker vikten av att nå ut internationellt med budskapet om de nordiska ländernas starka roll både i förhandlingarna och vad gäller implementeringen av biodiversitetskonventionen och FAO fördraget om växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk.

Bland annat på grund av projektet om rättigheter och tillträde till genetiska resurser är Norden ånyo bland de första av regioner att analysera de scenarier en eventuell tillträdeslagstiftning skapar. Arbetet är p.g.a sin nyskapande natur av stort intresse för övriga länder och regioner. Projektet har även berett ypperliga tillfällen att presentera Nordiska ministerrådets strategier och verksamhet för en hållbar utveckling mer generellt och projektet bidrar därmed till att förbättra kunskapen om Nordiska ministerrådet som aktör på fältet.

4. Informationsverksamhet

I tillägg till ovan refererade internationella informationsinstans har Nordiska genresursrådet även bidragit till arbetet för att sammanställa kommunikationsstrategin för bärkraftig förvaltning av genetiska resurser.

5. Samarbete med andra grupper och sektorer

Under år 2004 har Nordiska genresursrådet samarbetat med NMR fiskerisektorn i anslutning till expertseminariet om hur fiske på kommersiellt viktiga arter påverkar dessas genetiska diversitet. Det internationella informationsspridningsprojektet har omfattat NMR miljösektorn, jord- och skogsbrukssektorn samt genbankerna och det skogsgenetiska nätverket.

6. Projektkatalog

Nordiska genresursrådet bedriver inte projektverksamhet i egentlig mening. Dock ansöks om medel för utredningar att fungera som underlag för diskussion och beslut i rådet.

7. Gruppens sammansättning

Ordförande 2004	Dorsteinn Tómasson, Rannsóknastofnun landbúnaðarins
Sekreterare	Kerstin Stendahl-Rechardt, // Miljöministeriet, Finland
Danmark	Anders Christiansen, Fødevareministeriets departement
	Hans Erik Svart, Skov- og Naturstyrelsen
Finland	Elina Nikkola, Jord- och skogsbruksministeriet
	Marina von Weissenberg, Miljöministeriet
Island	Árni Bragason, Umhverfisstofnun
Norge	Oluf Aalde, Landbruksdepartementet
	Birthe Ivars, Miljøverndepartementet
Sverige	Lennart Pettersson, Jordbruksdepartementet
	Ingela Byfors, Jordbruksdepartementet
	Robert Andrén, Naturvårdsverket
Åland	Ulla Boman, Ålands landskapsstyrelse
NMRS	Sidsel Marie Dyekjær, miljösektorn
	Lise Lykke Steffensen, jord- och skogsbrukssektorn
	Ásmundur Guðjónsson, fiskesektorn

8. Ekonomisk redogörelse

Medel 2004

Inbetalt från Nordiska ministerrådet

DKK 347 415 (EUR 46 948)

Inbetalt från styrgruppen för
kommunikationsstrategin

DKK 34 249 (EUR 4628)

Överfört från 2003

DKK 47 571 (EUR 6428)

TOTALT

DKK 429 238 (EUR 58005.11)

Budgetpost	Använda medel 2004	Budget 2004	Budget 2005
Arvode samt social-avgifter, Sekreteraren	DKK 177 600 EUR 24 000	DKK 185 000 EUR 25 000	DKK 200 000 EUR 27 027
Resor samt per diem, sekreteraren inkl. Ordf.	DKK 90 605 EUR 12 244	DKK 70 000 EUR 9 460	DKK 100 000 EUR 13 513
Adm.kostnader Post, tele, kontorsart.,moms	DKK 18 633 EUR 2 518	DKK 15 000 EUR 2 027	DKK 20 000 EUR 2 702
Projektmedel	DKK 9 2692 EUR 12 526	DKK 80 000 EUR 10 800	DKK 80 000 EUR 10 800
Fiskgensem.	DKK 60 000		
	EUR 8085		
Bonn guidelines	DKK 16383		
	EUR 2 214		
Rättighetsprojektet, ministerdekl.publ	DKK 16480		
	EUR 2 227		
TOTALT	DKK 379 530 EUR 51 288	DKK 350 000 EUR 47 297	DKK 400 000 EUR 54 054

Samfinansiering andra sektorer, BU-puljen

Det internationella informationsspridningsprojektet har finansierats med medel från BU-Puljen DKK 200 000.

Expertseminariet om hur fiske på kommersiellt viktiga arter påverkar dessas genetiska diversitet har finansierats med medel från NEF och miljösektorn, DKK 125 000.

